

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din
za inozemstvo 20—

Oglasi po tarifu

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ulica
št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cesta

Račun pri pošt. čekov.
zavodu šte. 11.842.

Ljubljana, 19. septembra.

Odkar je Kemal paša razbil grško armado v Mali Aziji, vjel njenega poveljnika, ki je zaplenil skoraj vso artiljerijo, zavojeval med strašnim požigom in pokolom Smirno, imamo v Evropi novega moža. Turk bo svoje staro prestolno mesto, hoče zopet biti lastnik dardanelskih ožin.

Carigrad je bil mnogokrat izhodišče krvavih zaletov. On je rojstno mesto svetovne vojne. Pred desetimi leti je povzročil balkansko vojno, ki je bila pr. določila svetovnega požara. Danes, štiri leta po katastrofalnem prevratu evropskega ravnotežja, se radi Carigrada še vedno visoko dvigajo zublji krvavih bitk in se v divjem klanju Turkov in Grkov likvidirajo računi svetovnega mira.

Že v marcu so evropske veleposlane na pariški konferenci računale, da bo Kemal paša nadvladal Grke. Takrat je prišlo med Angleži, Francozi in Lahij do sporazuma, da se antanta ne bo upirala, ako si Turki vzamejo Malo Azijo s Smirno vred. Nikdo takrat ni pričakoval, da se bo grška slava tako strahovito razpršila v nič. Angleška diplomacija na je čutila, da pomenja prodiranje Kemal paše ofenzivo proti Aneliji sami, njeni poziciji ob morskih ožinah, proti eni najbolj življajočih točk njenega svetovnega programa. Angleški minimum je bil, da morata Grkom za vsako ceno ostati Galipoli in Trakija z Odrinom. Odkritostren pariški sporazum ni bil. Računi Francije so drugi, nego so računi Anglije. Pariz je simpatiziral z Angoro, s katero je bil sklenil na lastno pest prijateljsko pogodbo. London je na vso moč podpiral Grke.

Z grško armado so tepeni tudi Angleži. Kemal zahteva vso iztočno Trakijo do Marice, hoče Odrin, turške čete stoji na obali Marmarskega morja. Vzhodno - balkansko vprašanje je zopet odprto. Že se javljajo Bolgari in zahtevajo Deleagač, izhod na južno morje čez Trakijo na račun Grške. Rešila je ta zahteva le v slučaju, da postane Turčija zopet soseda Bolgarov ob Marici.

Danes gleda ves svet zopet na Balkan. Na Angleškem vlada ogromno razburjenje in klic po »obrambi Dardanel« odneva po vsem angleškem svetu. Toda Anglija je osamljena. Pariz odločno odklanja vsako oboroženo vmešavanje in škodoželjno vrača Angležem očitke, ki jih je moral tolikrat slišati, kadar je šlo za odnošaje med Francijo in Anglijo. Lahki, ki so sicer tako radi na strani miroljubnih Angležev, se previdno držijo v ozadju.

V Londonu je Jugoslavija danes odličen prijatelj. Nikdar nam Angleži še niso kazali tako ljubeznivega obraza, kakor tokrat. Gospod Ninčič je bil ob prihodu v angleško prestolnico pozdravljen kot še nikdar nobeden jugoslovanski državnik. Ni težko uginiti zakaj Anglija bi nas rada za zaveznika proti Turčiji. London, ki je dosedaj tako rad podpiral razne bolgarske intrige proti nam, nas opozarja, da je »edini sovražnik« zopet na Balkanu, nas svari, naj ne dopustimo, da se Bolgari in Turki teritorialno in politično okrepijo v našem neposrednem sosedsstvu.

Ali ni Grška naš zaveznik? Jugoslavija in Rumunija sta svojim prijateljem in sebi dolžni, da branita z vsemi sredstvi status quo na Balkanu, v kolikor ni častita Velika antanta dopustila, da se menja.

Prve iz angleških virov pobajajoče vesti so namigavale verjetnost naše oborožene intervencije. Naš narod, ki je pripravljen svoje resnične interese braniti z največjo odločnostjo, se je vzemirni ob poročilih, da naj bi šel za druge po kostanj v žerjavico. Bojazen je bila opravičena. Danes so znane izjave ministra Ninčiča, ki odklanja vsako avanturo in ministrski svet v Beogradu je enodušno mišljenja, da se naša država ne more angažirati v konfliktu, ki se nas neposredno ne tiče. Res je, da še nismo na kraju dogodkov. Nadaljni razvoj je v mnogem ozirom v rokah Poltarije. Od tlenosti te države je odvisno, ali bo lahko možni do konca vztrajati v oni objektivni poziciji, katero smo v Evropi zavzeli, ko smo ustanovili Malo antanto kot element mira in konsolidacije.

SMOLA RADIČEVEGA POSLANCA V SPLITU.

Split, 19. septembra. (Izv.) Včeraj je prišel na potu v Dubrovnik semkaj parnik »Saloma«, s katerim se je pripeljal tudi poslanec Radičeve stranke, dr. Bazarček. Ko je nacionalna mladina zvedela za to, ga je prisilila, da se je izkrcal in se je moral s parnikom »Split« takoj vrniti v Bakar.

Jugoslavija odklanja intervencijo proti Turčiji

VAŽNE IZJAVE MINISTRA NINČIČA. — MINISTRSKI SVET V BEOGRADU. — NINČIČ V LONDONU.

Pariz, 19. septembra. (Izv.) Jugoslovanski zunanji minister dr. Ninčič je včeraj pred svojim odhodom v London izjavil, da je Jugoslavija v prvi vrsti zainteresirana na obrambi neulliske pogodbe in prepuča vevlastim, da se bavijo s seveško pogodbo. Toda vojaška akcija, kakor jo zahteva za obrambo morskih ožin London, bo težko dosegla kak uspeh ker se ji Francija ne bo pridružila in se izogaja tudi vsaki posredovalni akciji.

Kakor poroča »Echo de Paris«, je dr. Ninčič sporočil pariški vladi, da jugoslovanska vlada ne bi imela ničesar proti dodelitvi Tracije z Odrinom Turčiji.

»Petit Parisien« javlja, da sta bukreški in beograjski kabinet na povabilo Anglije k sodelovanju za obrambo Dardanel odgovorila, da niti Rumunija niti Jugoslavija trenutno ne nameravata kak take akcije, od katere ne bi imeli nobene koristi.

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Danes od 16. do 20. ure je imel ministrski svet

sejo, na kateri je namestnik zunanjega ministra Gavrilović referiral o poročilih iz Londona, Pariza, Aten in Solije s posebnim ozirom na vprašanje konflikta na bližnjem vzhodu. Ministrski svet je vzel poročila na znanje in je poslal ministru Ninčiču obširne brzojavke o stališču vlade. Kakor se zatrjuje, vlada v min. svetu enodušnost, da se Jugoslavija ne vmešava v spore, ki se ne tičejo neposredno njenih interesov. Razvoj dogodkov se za sleduje tu z največjo bržnostjo.

TURČIJA PROTESTNA PROTI NASI UDELEŽBI NA ORIENTSKI KONFERENCI.

London, 19. septembra. (Izv.) Turčija je protestirala proti temu, da bi se tudi Rumunija in Jugoslavija udeležili konference, ki naj bi odločala o vprašanju bližnjega vzhoda, češ da ti dve državi na tem vprašanju nista neposredno zainteresirani.

Anglija bo sama branila Dardanele

VOJNO STANJE MED ANGLIJO IN TURČIJO. — FRANCIJA IN ITALIJA ODKLANJATA INTEVENCIJO. — ODLOČILNA POSVETOVANJA V PARIZU.

London, 19. septembra. (Izv.) »Times« javlja, da je Kemal paša sporočil zavezniškemu višjemu komisarju, da se nahaja njegova vlada v vojnem stanju z Anglijo. Pozneje je bila ta izjava uradno spremenjena v tem zmislu, da je smatrati odnošaje med Angoro in Anglijo le za suspendirane. Angleška vlada je prejela včeraj od Kemal paše brzojavko, v kateri ta izjavlja, da nikakor ne matri Anglije za sovražnika, temveč, da je pripravljen na mirovna pogajanja.

Angleški kabinet je imel zvečer sejo, na kateri je sklenil vojaške in mornariške ukrepe v obrambo Dardanel pred turškim napadom. Oficiозна nota pravi, da bo Anglija, ako bo to potrebno, tudi sama vodila obrambo. Izvršena so že razna premikanja čet neodvisno od sklepov zaveznikov. Druga nota, ki jo razširja Reuter, pa pravi, da Anglija nikakor ne misli na vojno, ampak hoče samo ščititi zavezniške čete, ki imajo nalogo, da pazijo na izvedbo seveške mirovne pogodbe. Kemal paša je bil posvarjen, naj nikar ne krši nevtralne cone. Ako tega ne stori, ne pride do bitke, v nasprotnem slučaju pa bo treba popustiti, ali pa sprejeti boj.

STALIŠČE FRANCOŠKE IN ITALIJANSKE VLADE.

Pariz, 19. septembra. (Izv.) Francoski ministrski svet se je bavil danes obširno z orientskim vprašanjem. Po uradnem komuniqueju o seji je ministrski predsednik Poincaré poročal o instrukcijah, ki jih je dal francoskim poslanikom pri zavezniških vladah. Francija bo kljub prošnje angleške vlade odpočila svoje čete iz azijske obale in se tudi ne udeležiti nobenih vojaških operacij proti Turčiji pod pogojem, da Kemalove čete ne zasedejo Carigrada in vpoštevajo nevtralnno cono v Bosporu.

Popoldne so se Poincaré posvetoval z angleškim veleposlanikom o pripravah za njegov jutrišnji sestanek z angleškim zunanjim ministrom lordom Curzonom. Ki je prišel danes ob 10. uri v Pariz. Sestanku bo prisostvoval tudi italijanski veleposlanik v Parizu, grof Sforza.

Jugoslovanski zunanji minister dr. Ninčič se je danes vrnil iz Londona v

Pariz, da bo pri razpravi o orientskem vprašanju zaveznikom na razpolago.

Rim, 19. septembra. (Izv.) Italijanski ministrski svet je na Schanzerjev predlog sklenil, da umakne tudi Italija svoje čete iz Male Azije v Carigrad in da se ne udeležiti nobenih vojaških operacij proti Turčiji.

STALIŠČE RUSIJE.

London, 19. septembra. (Izv.) Sovjetska vlada je oficieino sporočila angleškemu kabinetu, da obstoja med Rusijo in angorsko vlado pogodba, ki v polnem obsegu varuje svobodo plovske štizi Dardanele. Rusija s simpatijo spremlja borbo Turkov proti krivičnim določbam seveškega mira ter že vnaprej izjavlja, da ne prizna nobenega sklepa nanašajočega se na ureditev razmer v bližnjem Orientu, ki bi ga storila kakšna morebitna orientska konferenca antantnih držav

TURČIJA NE NAMERAVA NAPASTI CARIGRADA?

Pariz, 19. septembra. (Izv.) Po poročilu »Petit Parisien« je odgovor angorške vlade na zavezniško noto glede vpoštevjanja nevtralne cone, že došel. Angorska vlada zagotavlja v njem, da kemalisti ne nameravajo ničesar ukreniti niti proti Dardanelom niti proti Carigradu in tudi ne proti vzhodni Traciji. Odgovor pa pripominja obenem, da zavezniški nikakor ne bi smeli Kemalovim četam prepričati, da zasedejo one točke, ki so jih zasedli poprej Grki, s katerimi so še vedno v vojnem stanju.

Carigrad, 19. septembra. (Izv.) Agencija Havas poroča: V turških krogih prevladuje mnenje, da se mora vprašanje Carigrada in Tracije razpravljati med Turčijo in vevlastmi. Kemalova armada sicer ne namerava kršiti nevtralne cone, toda angorska vlada zahteva nujno rešitev vseh med Turčijo in zavezniški obstoječih vseh vprašanj. Turčija je pripravljena, dati jamstva za zaščito manjšin in privolitvi v demilitariziranje morskih ožin, kakor tudi sprejeti kontrolo Zveze narodov nad svobodno plovitbo, vendar pa ne more nikdar dovoliti vojaške okupacije Galipolskega polotoka. Zahtevala bo tudi vrnitev Odrina.

Kralj pri francoskem predsedniku

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Predsednik francoske republike Millerand je sinoči priredil v dvorcu Rambouilletu dimer na čast kralju Aleksandru. Pojdine sta se udeležila tudi dvorni minister Janković in naš opravnik v Parizu Mihajlovič. Po pojedini se je kralj dolgo razgovarjal z Millerandom.

Kralj potuje v Rim?

London, 19. septembra. (Izv.) »Standard Express« poroča, da odpotuje kralj Aleksander prihodnje dni inkognito v Rim, kjer se sestane z italijanskim kraljem k posvetoivanju o orientalskem vprašanju.

FINANČNI MINISTER V BELJU.

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Finančni minister Kumanudi odpotuje ta teden v Beljo, da pregleda upravo tega državnega nosstva.

Iz demokratskega kluba

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Danes je prišel semkaj minister ver in podpredsednik demokratske stranke, dr. Krstelj, ki bo sklical za jutri ali polutrišnem seji glavnega odbora demokratske stranke, da reši spor med Davidovićem in Prihčevićem. Plenarna seja demokratskega kluba o tem sporu bo 4. oktobra.

ZOPETNA VEST O POROKI CESARJA VILJEMA.

Berlin, 19. septembra. (Izv.) Vest, da se bo bivši cesar Viljem poročil z princesinjo Schönaich-Carolath, se potrjuje. Člani bivše cesarske rodbine so proti temu energično protestirali, vendar pa Viljem ni hotel odstopiti od svojega namena. Princesinja pripada kneževski rodbini Reuss in je vdova po pred letom umrlem grofom Schönaichom.

Veliki izgredi na Bolgarskem

S SILO PREPREČEN KONGRES OPOZICIJE. — KMETJE RAZDRILI ŽELEZNIŠKO PROGO. PREKI SOD ZA MINISTRE STAREGA REZIMA.

Sofija, 19. septembra. (Izv.) Za nedeljo so sklicale vse opozicijske stranke sobranja veliko skupno protestno zborovanje v Trnovo proti režimu Stambolijskega; na zborovanje je bilo povabljenih tudi več ministrov bivših vlad. V odgovor so pristali sedanje vlade razvili po vsej deželi strastno protigagitacijo in tako je prišlo v Trnovo okoli 40.000 seljakov, ki so zborovanje opozicijskih strank nasilno razbili in, se polastili tudi vseh razvočnih bivših ministrov, ki jih je iz mučnega položaja le s težavo rešil šele sedanji notranji minister Daskalov. Pri spopadih med opozicijanci in vladinovi je bilo več oseb težko ranjenih in govori se tudi o petih mrtvih.

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Semkaj so prišle iz Sofije senzacionalne vesti, da so bili bivši ministri Malinov, Todorov, Danev in sin Madjarova, bivšega poslaniškega odpravnika v Varšavi, v nedeljo v Trnovo umorjeni. Informacije, ki jih je dobil Vaš dopisnik o dogodkih v Trnovo na zunanji ministertvu od bolgarskega poslaništva, si močno nasprotujejo. Tako zatrjujejo nekatere vesti, da je bil na mestu ministrskega predsednika, notranji minister Daskalov v Trnovo opljuvan in izžvižgan. Drugi vlak, s katerim so se peljali zastopniki meščanskega opozicijskega bloka, med njimi bivši minister Todorov, Danev in Madjarov, je bil na potu v Trnovo ustavljen na vsaki postaji od zemljoradnikov, ki so zastopnikom opozicije neprestano grozili. Pri Dubni, 20 km od Trnova, je moral vlak obstati, ker so bile tračnice razrgane in je prišel v mesto šele drugi dan z osemurno zamudo. Pred Trnovom samim je bil vlak zopet ustavljen in napaden od zemljoradnikov z motikami, pri čemur je bil ubit bivši nacionalistični minister Načev.

Tukajšnje bolgarsko poslaništvo pa izjavlja o dogodkih v Trnovo sledeče: Veliki zbor, ki je bil sklican za nedeljo od meščanskega bloka v Trnovo, je bil razgnan od zemljoradnikov, ki so zahtevali, da je treba stante pede obsoditi bivše ministre Malinova, Todorova, Danilova, Daneva in sina Madjarova, ki jih je zemljoradniška množica takoj po njihovem prihodu internirala. Množica je odstopila od svoje zahteve šele na intervencijo notranjega ministra Daskalova, ki je obljubil, da bodo vsi ministri od leta 1912. dalje izročeni prekomu sodu, ki bo izvoljen s plebisцитom. Zemljoradniki so razbili tudi nacionalistični shod bivšega ministra Burova in zahtevali takojšnjo sklenitev zakona o zaščiti države. Internirani ministri so bili že v nedeljo izpuščeni in so nahajajo zopet v Sofiji. V nedeljo popoldna so priredili komunisti demonstracijo, katere se je udeležilo 5000—6000 ljudi. Poslanca Ljapčev in Bobčev nista šla v Trnovo, ker sta slutila, da se bo nekaj zgodilo. V ponedeljek je bilo v mestu vse mirno.

Mednarodna pomoč Avstriji

Ženeva, 19. septembra. (Izv.) Listi poročajo, da namerava komite petorice predlagati Zvezi narodov, naj se dovoli Avstriji kredit v znesku 360 milijonov zlatih kron v triletnih obrokih po 120 milijonov. Češkoslovaška delegacija je za finančno kontrolo stavila take pogoje, da bo onemogočeno vsako ogrožanje avstrijske suverenitete.

ČEŠKI LISTI O SPREJEMU MADŽARSKE V ZVEZO NARODOV.

Praga, 19. septembra. (Izv.) Češkoslovaško časopisje se živahno bavi z sprejemom Madžarske v Zvezo narodov. Listi splošno naglašajo, da bi morala Madžarska še le dokazati, da zasluži sprejem. Uradna »Češkoslovaška Republika« izjavlja celo da je imela Zveza narodov pri tem sicer dober namen, vendar pa se je za enkrat prenačil; organ zunanjega ministrtva »Čas« pa pravi, da bi morala Madžarska poprej z dejanji dokazati, da hoče v resnici pošteno izpolniti vse obveznosti, katere ji nalaga mirovna pogodba.

ŠE EN DNEVNIK V BEOGRADU.

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Te dni prične v Beogradu izhajati nov neodvisen politični dnevnik pod naslovom »Glas Naroda«. Izhajal bo na osmih straneh. Lastnik lista je Vladimir Panič, glavni urednik dr. Momčilo Antić.

Beograd, 19. septembra. (Izv.) O dogodkih v Trnovem, ki so se odigrali v petek in soboto, sofijski listi umevno zelo malo pišejo. Šele danes se doznavajo zato preko Skoplja podrobnosti, ki undijo naslednjo sliko:

Kongres opozicijskega bloka, za katerega so se vršile po vsej Bolgarski obširne priprave, se je popolnoma izjalovil. V petek in soboto so dobajala v Trnovo velike množice opozicijskecev, pa tudi zemljoradnikov, tako da je bilo takoj jasno, da kongres ne bo mirno potekel. Vodja opozicijskega bloka Todorov, Danilov, Madjarov in Danev so se z večernim vlakom v petek peljali iz Sofije v Trnovo. Z Madjarovom je potoval tudi njegov sin, bivši diplomatski odpravnik v Varšavi. Ob 7. zvečer se je moral vlak 20 km pred Trnovom ustaviti, ker so bile tračnice porušene. Ko se je vlak ustavil, je 400 zemljoradnikov vdrlo vanj s sekirami in motikami. Posebno ljuto so se vrgli napadalc na Madjarova, ki je imel reprezentativno sivo brado. Kmetje so ga pretepli, ga vrgli na tla in mu s sekiro odsekali brado, nakar je njegov sin prišel braniti očeta. Ko je pri tem nekega kmeta udaril po glavi, so okoli stoječi kmetje navaliili nanj in ga ubili. Vsa množica je klicala: »Pobite jih!« in situacija se je zdelala brezupna. Slučajno pa je bil v vlaku navzoč tudi bolgarski notranji minister Daskalov, ki je tudi potoval v Trnovo. Dočim so hoteli kmetje in delavci na licu mesta soditi vodje opozicijskega bloka in so med njimi že v naprej izrekli smrtno obsodbo, je Daskalov v dolgem govoru pregovoril kmete, naj odvedo opozicijskece v Trnovo, kjer naj jih sodi ves narod. Nato se je vsa množica z vjetniki vred napotila v mesto, kjer so opozicijskece zaprli v vojaško ječo. Daskalov se je vso noč razgovarjal s kmeti. Končno se mu je posrečilo, da je dosegel, da bo opozicijskeci in njihove voditelje sodilo posebno sodišče, katero izvoli narod.

Medtem je došla na trnovski kolidvor skupina komitašev pod vodstvom Načeva in Čanova. Kmetje so jih takoj napadli in po krvavem spopadu so komitaši komaj ušli. V nedeljo zjutraj so došli v Trnovo iz Zgor. Oreho-vce nacionalisti pod vodstvom Burova. Tudi te so kmetje napodili, nakar so otvorili na trgu v Trnovem svoje lastno zborovanje, na katerem je govoril notranji minister Daskalov, ki je prisegel, da bo čim prej sklical sobranje k izrednemu zasedanju, da se donese zakon o zaščiti države. Obljubil je tudi, da bo narod izvolil posebno sodišče, ki bo sodilo vse osebe, ki so bile člani kabineta od leta 1912. do konca vojske. Za Daskalovom je govoril neki kmet, ki je izjavil v imenu vseh bolgarskih zemljoradnikov, da bo tudi zemljoradniške ministre zadela ista usoda, če te svoje obljube ne izpolnejo.

LJENINOV ZASTOPNIK V SOVJETIH.

Riga, 19. septembra. (Izv.) Vseruski osrednji izvrševalni odbor je imenoval za Leninovega zastopnika v svetu ljudskih komisarjev in v obrambnem svetu dosedanjega predsednika moskovskega sovjeta Kamenjeva, ki je intimen Lenina v obeh imenovanih organih Rikov in Čurjapa.

VPRAŠANJE NEUKAZNIH POŠTNIH URADNIKOV.

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Včeraj se je vršila pri ministrstvu za pošte in brzojav konferenca med pooblaščenimi delegati neukaznega uradništva pri poštinih in brzojavnih uradih ter med delegati finančnega ministrtva. Razpravljalo se je o zvišanju doklad neukaznemu uradništvu. Dosegel se je sporazum. Tozadevni tekst se predloži v odobrenje ministrskemu svetu.

ZA INVALIDE.

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Na zahtevo ministrtva za socialno politiko je finančni minister naročil filialki Narodne banke v Zagrebu, naj izplača invalidskemu oddelku vsoto 70.000 Din kot podporo za invalide.

PROFESORSKA IMENOVANJA.

Beograd, 19. septembra. (Izv.) Za ravnatelja realne gimnazije v Murski Soboti je imenovan dr. Janko Pohar. Za profesorja na mariborskem moškem učiteljsku je imenovan Perhavec.

Italijansko-orijentalški kongres v Trstu

Trst, 16. septembra.

V torek, 12. t. m., se je sestel v Trstu italijansko-orijentalški kongres.

Da se stvar ne bo napačno umela, naj povem takoj, da označba «italijansko-orijentalški» ne pomeni morda, da so se na tem kongresu sestali predstavitelji Italije s predstavitelji orijentalških narodov, temveč le, da so predstavitelji italijanske vlade, trgovine in industrije razpravljali na njem o raznih načinih in potih, po katerih naj bi italijanska gospodarska ekspanzija prodirala na bližnji Vzhod. Da je bil tem razpravam najbližji cilj obnova Trsta kot mesta med Italijo in Vzhodom, je umljivo samo po sebi, saj temu cilju služijo vse prireditve, ki so zvezane s sedanjim mednarodnim vzornim sejmom v Trstu.

Italijansko vlado sta predstavljala na kongresu minister za kolonije Amendola in tripolitanski guverner Volpi. Zastopane so bile vse domače oblasti, cela vrsta italijanskih trgovskih zbornic, veliko število trgovinsko-političnih strokovnjakov, a za inozemstvo vsi v Trstu nameščeni konzuli in predstavniki dunajske trgovske zbornice.

Vse kongresno delo se je razdelilo v pet sekcij: 1. za Levanto, 2. za Balkan, 3. za vzhodno Evropo, 4. za Rusijo, 5. za kolonije.

Poročila in razprave so bile zelo zanimive, ali bilo bi predolgo, če bi jih hoteli izčrpati tudi le v najkrajših izvlečkih. Omenim naj tu le poročilo Oskarja Ramdija o ojačitju prometa z Jugoslavijo.

Poročevalec je dejal, da je bil vključ jugoslovski nezauzpostni napram Italijanom in vzlic vedno se ponavljajočim oviram poslovni promet med obema državama prav znaten. Obstoječe železniške zveze so dobre in zadostujejo potrebam, pomorski promet se razvija s pomočjo plovnih črt, ki imajo svoja izhodišča v Trstu, Benetkah, Reki, v srednjem in južnem Jadranu s transversalnimi črtami. Danes prevladuje italijanska zastava, toda Jugoslavija name-rava zgraditi brodogradilni, ki bo zadostoval za njene potrebe. Da se ni posrečilo skleniti italijansko-jugoslovanskega dogovora, kaže jasno nezauzpostnost Jugoslavije napram Italiji. Toda ta neodločnost v trgovinskem vprašanju ima svoj vzrok tudi v sporu med Beogradom, ki hoče osredotočiti vse delovanje, in Zagrebom, ki noče izgubiti svojega trgovinskega in finančnega pomena.

Glede železniških načrtov je omenjal progo Beograd-Kotor, dočim se druga proga Zagreb-Ogulin, izteka na reško primorje. Proučujejo se nadaljni načrti, ki se nanašajo na zvezo bosenskih prog s podravsko (? — menda posavsko) progo. Jugoslovanska trgovina se bo torej iztekala na Jadran razdeljeno v mnogih poteh. Upati je, da se posreči sporazum glede zveze Zadra z notranjostjo. Trst, Reka, Zader, Šibenik in Kotor bodo mogli imeti vsak svoje območje in italijansko prodiranje (penetracije) se mora skladno porazdeliti na vsa ta pristanišča. Glede parnikov pravi poročevalec, da slika jugoslovanskega plovnega omrežja kaže naravnost preobrnjeno sliko laškega.

Predmeti za italijanski izvoz so: tkanine, južno sadje in riž, za jugoslovanski pa živila, les in poljski pridečki.

Na vprašanje, kako naj «Italija doseže ono vplivno pozicijo napram Jugoslaviji, ki ji gre», odgovarja poročevalec: *Predvsem je treba skleniti trgovinsko pogodbo s primernimi carinskimi tarifami, ustanoviti je treba italijansko-jugoslovansko banko, skleniti razne poštne in brojavne pogodbe, izenačiti je treba s pogodbi ribolov in plovbo, zlasti glede male kabotaže.* Ta program, združen s trdnjo voljo, da se vzdržujejo dobri odnosi sosedstva, bo dovedel do blagostanja obeh držav.

Poročilo se je odobrilo in so se tudi sprejeli poročevalčevi predlogi.

Drug poročevalec, ki se je v svojem poročilu tudi doteknil jugoslovanskih interesov, je bil dr. Tamara, ki je poročal o odnošajih Trsta napram Podonavju. Priporočal je, da naj Italija pazi na delovanje podonavske komisije, ki hoče zvezati Donavo z rensko-odrsko-labskim plovnim sistemom in tako oskudovati jadransko, to se pravi, italijansko plovbo. V odvrnitve te nevarnosti je treba sistemizirati železniško omrežje tržaškega zaledja in na Balkanu, ki naj zveže Podonavje z Jadranom. Treba je tehniško-ekonomske ureditve prevoza na progh Trst-Dunaj in Trst-Reka-Zagreb, ki naj trgovinske struje Čehoslovaške, Avstrije, Madžarske in Jugoslavije naveže na Trst. Priporočila tudi zvezo Trsta z Bukareštom in Beogradom po Donavi in končno zvezo srednje in južne Italije s Podonavjem s pomočjo alban-skih železnic.

Sprejeta je bila resolucija prof. Luz-zatta, ki opozarja na konkurenco, ki jo dela tuja industrija na Balkanu že uvedeni italijanski, in priporočila italijanski vladi, da naj deluje na gospodarski sporazum med vsemi državami, ki so direktno interesirane na trgovini z balkanskimi in podonavskimi državami, da se tako pride do sklenitve celega sistema trgovinskih in transportnih pogodb z določenim in ne prekratnim zapadnim rokom. Take pogodbe bi glede uvoza izključevale samovoljnost posameznih vlad in ravnotako prednostne tarife za eden in isti predmet, bi privlačile na tamošnje trge resne trgovce, bi ojačevale konkurenco in izmenjavo blaga ter tako posredno imele za posledico čim prejšnjo, tako potrebno odpravo vseh

preostankov vojnega gospodarstva.

Sprejeta je bila tudi resolucija posl. Dudana, ki zahteva za Reko carinsko unijo z Italijo in ureditev valute.

Da se čim bolj ojačijo trgovinski odnošaji med Italijo in Poljsko, se priporoča, da se v Trstu ustanovi podružnica italijansko-poljske trgovske zbornice, ki ima svoj sedež v Rimu. Prevozom med Italijo in Poljsko naj se zagotovi čim najhitrejši, varen in neoviran prehod preko Avstrije in Čehoslovaške in naj se to zajamči v dotičnih trgovinskih pogodbah.

Glede Madžarske je poudarjal poročevalec Negrelli, da odnošaji med njo in Italijo ne bi mogli biti boljši, kakor so, in da so vse madžarske stranke brez razlike edine v tem, da mora Italija biti pokroviteljica madžarskih interesov v zboru velikih narodov. Predlagal je, da naj se nemudoma sklene trgovinska pogodba z Madžarsko. Treba je direktnih zvez med Italijo in Madžarsko, ne preko Avstrije. Internacionalizirala naj bi se železniška zveza Budimpešta-Trst preko Jugoslavije. V Budimpešti sta obstojita madžarsko-italijanska trgovinska zbornica; naj bi se enaka zbornica ustanovila tudi v Trstu. Sprejela se je resolucija, ki zahteva, da se sklene redne trgovinske pogodbe med Italijo in Madžarsko, da naj laška vlada na mednarodnih konferencah poskrbi, da se Madžarska ne zadavi z reparacijami, in da naj se izvrše sklepi konference v Portorožu.

Zelo veliko se je razpravljalo tudi o odnošajih med Italijo in Rusijo. Morda se na te razprave še povrnem. Za danes naj zabeležim le dejstvo, da je glavni poročevalec Mazzi (iz Milana) zahteval, da naj Italija iz gospodarsko-pravnih in državnih razlogov nemudoma tudi de jure prizna sovjetsko vladavino v Rusiji.

A. Ekar.

Fašisti proti „Jutru“

Oh, koliko dobrih prijateljev ima «Jutro»! Poleg raznih domačih se najdejo v Trstu gospodje, ki bi nas iz same ljubezni najraje tako pritisnili k sebi, da bi nam kar sapa pošla. Da nas beneški «Corriere di Venezia» ali puljska «Azione» imenuje samo «giornale italofobo», je to že skoraj prezirano. Če nas ozmerja «Piccolo», nam že ni nič novega. Največjo zabavo nam pa prireja fašistovski «Popolo». Zadnjič smo že povedali, kako je junaški Giunta govoril o fašistovskih «črnih srajcah», da pridejo Ljubljano strašiti.

V svoji številki z dne 11. septembra se isti «Popolo» v dolgi klobasi, polni pristne laške zgovornosti, zopet hudoje, ker je «Jutro» «najbolj protilaški list, ki eksistira ne samo v Ljubljani, marveč v vsej Jugoslaviji» («il giornale piu italofobo che esista non solo a Lubiana ma in tutta la Jugoslavia») — napisalo — resnico o tržaškem sejmu in njegovem fiasku. «Infamno protilaško kampanjo» vidi isti list tudi v našem popolnoma resničnem članku od 9. t. m., ko smo opisali tržaško brezposelnost in povedali, da je Cosulich dal fašistom pol milijona lir «podpore». Ali ni morda res? Ali ni na primer tudi znano, da so fašisti dobili ogromne vsote tudi od «Assicurazioni generali», od italijanske težke industrije itd.? Dne 12. septembra pa piše zopet «Popolo», da se «iče lopov», ki nam je napisal nek protilaški članek, češ, «Jutro» pišejo v Ljubljani nekateri kreteni, ki sistematično zamenjujejo novinarski posel s svinjarskim. Konec giuntarskega članka pa pravi: «Prosimo vsakogar, kdor mora, naj nam da podatke, kdo je tisti anonimni lopov, da bo svoje članke moral sam požreiti» itd.

Boljše pohvale si ne moremo misliti, kakor takšno fašistovsko stekleno.

Protidraginjski shod v Ljubljani

Za včeraj popoldne so sklicale državne nameščenke in soproge državnih nameščenec v ljubljanski Mestni dom prostni shod proti obupnemu položaju, v katerem se nahajajo vsled slabih plač in naraščajoče draginje one in njihove rodline. Udeležba na shodu je bila zelo velika, tako da je bila velika dvorana Mestnega doma napolnjena. Shodu je predsedovala gdca Stebjeva. Prva je govorila ga. Fina Jerovčeva, ki je v obširnem in temeljitim referatu orisala bedno stanje uradnih rodbin ter njihovo socialno zapostavljanje in končala s pozivom na vse uradnike, uradnice soproge, matere gladočih otrok, da se strnejo v enotno fronto v boju za odpravo neznesnega krivičnega položaja. V istem smislu je govorila ga. Merica Bartolova, ga. Jožica Novakova pa je zlasti grajala ljubljanske tržne razmere in k sklepu povdarila, da državno uradništvo ne prosi nikake miloščine, ampak zahteva samo svojo sveto pravico; saj mora država sama uvideti, da tako ne gre naprej, ker bo sicer izgubila ves naraščaj za državno službo.

V smislu prednašanih referatov je shod nato soglasno sprejel naslednjo resolucijo:

Žene državnih nameščenec in državne nameščenke, zbrane na javnem shodu v Mestnem domu v Ljubljani dne 19. sept. 1922., ugotavljamo z obupom in ogorčenjem, da je beda državnih nameščenec, beda naša in naših družin priklopila tako daleč, da nam pretita v pravem pomenu besede glad in zmrvovanje — vse to zaradi sramotno nizkih plač državnih uslužbenec spričo strašne, vedno naraščajoče draginje. To našo bedo razgrinjamo

javno pred sodobno družbo, ki istočasno skoraj v vseh neuradniških krogih živi v izobilju, deloma naravnost v razkožju, razsipnosti in pijančevanju. Morda se vendar zave sramote, ki jo zadeva, ko brezbržno pušča, da poginja stebel države — državno uradništvo. Razgrinjamo svojo bedo pred svojim delo-in kruhodajalcem, državno upravo, ki je dolžna svojim uslužbencem za pošteno in zvesto delo zagotoviti vsaj človeka vredno ekisistenco. Ni naša naloga, iskati poti in sredstev za pomoč, to je stvar vlade in vseh, ki so za današnje stanje v državi odgovorni. Predlagamo pa svoje minimalne zahteve, katere se morajo uresničiti, da se beda državnih nameščenec vsaj ublaži, če že ne odpravi.

Zahtevamo,

1. da se službena pragmatika državnih nameščenec brez zavlačevanja uzakoni ob istočasnem reguliranju draginjskih doklad;

2. da vlada uporabi vsa sredstva, ki so ji na razpolago, da doseže izdatno znižanje cen vseh življenskih potrebščin, zlasti živil, obleke in obnvala ter da prepreči nečloveško odiranje in navijanje cen po vseh onih, ki imajo življenske potrebščine na prodaj;

3. da vlada istočasno s porastom draginje stopnjuje tudi draginjske doklade;

4. da izda vlada enkratni prispevek za nabavo najnujnejših potrebščin. V slučaju neugoditve naj si sama pripiše konsekvence.

Po sprejeti resoluciji se je k besedi oglasila še ga. Čučkova. Njen govor je prevevala precej duhovita ironija na rovaš razpasenega parvenizma in plutokracije. Gdca Stebjeva je nato zaključila shod, ki je potekel dostojno in brez incidentov.

Politične beležke

† Fašistovska osveta. Fašisti so razbili te dni spominski kamen, ki je bil postavljen v Rapallu v spomin na sklep rapalske pogodbe. Posamezne kose so slovesno odnesli v Genovo. Da bi razbili tudi pogodbo!

† Volilne napovedi. «Slovenski Narod» napoveduje za bodoče občinske volitve v Ljubljani razbitje enotne demokratske fronte, češ da so «koalirane stranke» (klerikalci, socialisti in nar. socialci) svoj prvotni načrt, napraviti enoten volilni blok, opustile, ker je strah pred kompaktno demokratsko večino odpadel. «Sl. Nar.» pravi, da se bodo pri prihodnjih občinskih volitvah, ki se vršijo dne 3. decembra, volilci delili še na več, ne samo političnih, marveč tudi gospodarskih skupin, kakor pri preteklih volitvah. — Z ozirom na novi volilni red bi ljubljansko napredno meščanstvo res ne moglo izvršiti glupeljšega političnega samomora, kakor če stori to, kar «Slovenski Narod» napoveduje.

† V znamenju nove zajednice. Zagrebški kongres je, kakor znano, priporočil, da naj bi se ustanovila Jugoslovanska Zajednica strank in grup, ki bi bile voljne sodelovati za uresničitev programa zagrebske resolucije. V ta namen je bil ustanovljen nekaj pripravljalni odbor, katerega naloga bi naj bila očitno ta, da poskuša med posameznimi strankami posredovati. Naknadno pa se je pokazalo, da so aranžirji kongresa izbrali še eden ožji odbor, ki naj bi pripravljali ustanovitve nove stranke pod imenom Jugoslovanska Zajednica. To akcijo vodi bivši ban Tomljenović, ki je bil najdalje na čelu državne uprave v Hrvatski, pa sedaj najbolj glasno obsoja njene grehe. Zanimivo pri celi stvari je pač dejstvo, da aranžirji kongresa na samem zborovanju niso upali povedati, da jim gre za «lasten kanon» in da se zdaj spetno žonglirajo z «jugoslovansko zajednico» (pisano z malimi začetnicami) kot koalicijo jugoslovanskih strank ter Jugoslovansko Zajednico (z velikimi začetnicami) kot novo stranko gospoda Tomice Tomljenovića. Sedaj z velikansko vneto skušajo odkriniti kakšen drobce od JDS, da bi omogočili svoji novi stranki življenje. Situacija postaja res od dne do dne jasnejša.

† Odgovor z revolverjem. Povodom žalostnega pamfleta, ki ga je napisalo glasiló Ćire Kamenarovića proti drju. Žerjavu, smo bili naivni dovolj, staviti vprašanje odgovornosti. Dosedanje izkušnje bi nas bile lahko izučile, da se nikdo od častite družbe, ki ta list vzdržuje, vanj piše, se okoli njega zbira, ne upa pred javnost ter možko in pošteno reči: Kar sem napisal, sem napisal. Cela vrsta sodnijskih obsodb iz zadnjega časa dokazuje, da odgovorni urednik «Jugoslavije», ki se istočasno nazivlje glavnega urednika, izbegava vsako priliko, da bi za gorostasnosti svojega lista le poskusil do-prinesti senco kakakega dokaza. Nebroj tožb radi častikraje je bilo vloženih proti «Jugoslaviji», pa niti v enem slučaju ta list ni poskusil nastopiti do-kaza resnice. Odgovorni urednik se vidno brani s tem, da dotičnih člankov in notic ni čital: ker je isti gospod tudi glavni urednik, očitno v redakciji «Jugoslavije» sploh ne vedo, kako pridejo lopovski v list. Člani «Jugoslov. novinskog d. d.», ki je formalni lastnik «Jugoslavije», istotako odkla-njajo vsako odgovornost. Pač pa se vedno znova odpre smrdljiva kloaka in bruhne iz sebe nove golide. In če si včeraj protestiral, da Te polivajo s svojo gnojnico, Ti v odgovor jutri iz zasede odgovarjajo z revolverjem. In ker jim od dne do dne bolj poha-

sapa in se jim list potaplja v splošnem ogorčenju javnosti, izražajo sedaj Kamenarovičevi trabantii željo, da bi naj se — demolirala redakcija «Jutro».

† Belo knjigo o restavracijskem poskusu Habsburžanov na Madžarskem je izdala češka vlada. Knjiga obsega 74 dokumentov, diplomatskih not, informacij in demars češkega zunanjega ministrstva povodom poskusa ustoličiti na Madžarskem zopet habsburško dinastijo ter obsega dogodke od avgusta 1919 do novembra 1921.

Prosveta

Historična razstava slovenskih umetnikov na Srednji tehn. šoli v Ljubljani, ostane odprta še do dne 25. septembra. Kdor je dosedaj še ni posečil, naj si je te zadnje dni gotovo ogleda. Približen pojim o naših večjih umetnikih preteklosti, Bergantu, Mencingerju, Cebeju in Jelovšku mora imeti vsak slovenski inteli-gent, kakor spada k splošni izobrazbi Italijana, da vsaj pozna Tiziana, Rafaela, Michelangela itd. Najlepa prilika za to pa se nudi na tej razstavi, na katero zlasti opozarjamo tudi naše šole.

Kulturno prosvetno oddeljenje sokolskega društva v Radomlju priredi v nedeljo dne 24. septembra veliko ljudsko veselico, ob priliki otvoritve nove dvorane pri br. I. Jermanu. Ob pol 4. uri popoldne otvoritvena predstava Tucič: Golgota. — Zdravo!

Sokolsstvo

Uradne ure ljubljanskega Sokola. Od ponedeljka dne 11. septembra dalje posluje statistični odsek ljublj. Sokola vsak delavnik od 18. do 19. ure. Kakor je bilo že ponovno objavljeno, se bodo vsi oni člani društva, ki še niso plačali članarine za prvo polletje 1922, smatrali za izstopivše in jih bo stat. odsek črtal iz seznama članstva. Dne 1. oktobra 1922 bo društveni sluga pričel pobirati članarino za drugo polletje. Pri članih, ki so medtem menjali svoje stanovanje, sere-da ne bo mogel članarine pobrati, zato se vsi prizadeti bratje in sestre nujno prosijo, da naznanijo društvu čimprej ustno ali pisмено svoje novo bivališče. Zdravo!

Sport

Kolesarske in motociklistične prireditve v okvirju Sportnega tedna se bodo vršile v nedeljo 24. t. m. Popoldne ob 9. se vrši na progi Gaštel-Medvode, 10 km, motorna hitrostna dirka, odprta za člane vseh klubov Jugoslov. koturaškega saveza. — Isti dan popoldne se vrši na progi Ljubljana-Vranksko-Ljubljana cestna kolesarska dirka za prvenstvo Slovenije. Podrobnosti o obeh dirkah objavimo v jutrišnji prilogi.

Lepe razmere vladajo v Jugoslov. nogometnem savezu v Zagrebu. Kakor znano je bila za 17. t. m. napovedana reprezentančna tekma Ljubljana-Zagreb že drugič odpovedana, toplot zato, ker se je imela v Zagrebu vršiti izbirna tekma za tim, ki naj igra s poljsko reprezentanco. A tudi ta izbirna tekma se ni vršila in to iz edinega razloga, ker več gospodov igralcev kratkomalo — ni prišlo. In radi take malomarnosti je morala Ljubljana izgubiti že dva lepa termina!

Zagrebska Sparta v Subotici. Zagrebska Sparta je gostovala pred kratkim tri dni v Subotici in izgubila dve tekmi. Prvi dan je podlegla Bački s 3 : 0, a drugi dan Z. A. K.-u s 4 : 1.

Bratlice Popović, znani internacionalci pri dunajskih Amaterjih, je izstopil iz svojega kluba in se je javil Rapidu. Ker mu matični klub tega ni zabranil, bo v prihodnjih dneh že nastopil za nove barve.

Zanimive številke. O popularnosti nogometnega sporta na Dunaju priča med drugim posebno tudi dejstvo, da se je igralo preteklo nedeljo na raznih igriščih skoro 140 oficijelno objavljenih tekem, katerim je prisostvovalo 100.000 gledalcev. — In pri nas?

Revanšna tekma med Švicco in Avstrijo se bo vršila po sedanjem odloku švicarskega saveza dne 14. januarja 1923 v Ženevi. Avstrilska nogometna zveza je zaprosila za termin 7. januarja.

Objave

• Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani naznanja, da se vrši vpisovanje novih članov in članic v pevski zbor še do srede oktobra. — Odbor.

• Mlekarski oddelek Gospodarske zveze v Ljubljani dostavlja na željo strankam mleko na dom v mesečnem abonmaju, in sicer pasterezirano polnomastno po 13 K za 1 liter, polmastno pa po 10 K. Naročila ustmeno ali pisмено na pisarno, Dunajska cesta 29.—I.

• Na tehniški srednji šoli v Ljubljani se razpisuje s pričetkom tekočega šolskega leta 1922—23 profesorsko mesto za gradbenega inženjerja. Kot pogoj za namestitev se zahteva, da je prosilec pravilno in uspešno dovršil studije na gradbenem oddelku tehnične visoke šole (II. državni izpit). S to službo so spojeni prejemki: letna plača 2400 Din, ki se povišuje za 600 Din na leto, izpočetka po tretjem šestem, pozneje pa po vsakem drugem letu do najvišje letne plače 6000 Din; poleg tega pripadajoče draginjske doklade. Učna obveznost znaša 16 tedenskih ur; nadštevila ure se honorirajo z 20 Din. Prosilci za razpisano službo naj izročijo pravilno kolkovane prošnje, naslovljene

na ministrstvo za trgovino in industrijo, oddelek v Ljubljani, ravnatelstvu tehniške srednje šole do dne 1. oktobra 1922. Prošnjam je priložiti kratek curriculum vitae, krstni in domovinski list, vsa študijska in usposobljenostna izpričevala. Kdor ni v državni službi, mora tudi priložiti uradno zdravniško izpričevalo in potrdilo pristojnega političnega oblastva o npravnosti neoporečnosti.

• Učni tečaj društva zasebnih nameščenec v Ljubljani. Da nudi društvo svojim članom možnost vsestranske stanovske izobrazbe in da obenem goji čut skupnosti med zasebnimi nameščenci bo v najkrajšem času priredilo celo vrsto učnih tečajev in sicer za: stenografijo, korespondenco, knjigovodstvo, račun-sivo, srbohrvaščino in tuje jezike. (nemški, italijanski, eventualno tudi francoski, angleški in esperanto). Poleg teh tečajev bo priredilo društvo tudi plesni tečaj. Vršila se bodo tudi poljudnoznanstvena predavanja o najrazličnejših predmetih. K tem predavanjem bo vstop za vsakogar prost. Nadalje namerava društvo čimprej urediti svojo čitalnico, kjer bodo članom vsak dan na razpolago, najrazličnejši časopisi in revije. Tečaj se otvorijo začetkom oktobra. Prijave sprejema ob delavnikih vsak dan tajništvo Društva zasebnih nameščenec v Ljubljani, Cesta na gorensko železnico 6 (nasproti tvrde Gregorc in Verlič). Uradne ure so od 9. — 13. in od 17. — 19.

• Rekruti-dijaki, ki so bili pri rekrutovanju potrjeni za inženierstvo na dijaški rok in jim je bil nastop službe odložen do 25. leta starosti, pa so že dovršili svoje studije, odnosno so te studije opustili in tega niso naznanili ne civilni ne vojaški oblasti, se nujno opozarjajo, da se javijo takoj na odsluženje kadrovskega roka ter izognejo neprijetnim zakonitim posledicam.

• Razpisane zdravniške službe. Razpisuje se 5 asistentskih mest in mesto ravnatelja v splošni bolnici v Ljubljani. Interesenti se opozarjajo na razpis v «Uradnem listu».

• Redne seje «Splošnega ženskega društva» se začne danes, v sredo, ob 5. pop. in bodo poslej zopet vsako prvo in tretjo sredo v mesecu. Odbornice, pridite polnoštevno!

• Za učiteljski konvikt v Ljubljani. V počestčenje spomina na pokojnega dr. Fr. Zupanca je daroval nadučitelj g. Janko Žirovnik v Borovnici za-se in za svojo hčer, g. Minko Piliho, 1000 kron «Društvu za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani».

• Državna trgovska akademija v Ljubljani. V prvi letnik drž. trgovske akademije v Ljubljani se sprejme še nekoliko učencev, ker nekaj onih, ki so se bili prijavili ob koncu preteklega šolskega leta ni pravočasno prišlo k početku pouka. — Ravnateljstvo.

• Tobačna tovarna v Ljubljani bo prodala dražbenim potom količino kompostiranega tobačnega prahu. Ustna dražba se vrši 23. septembra t. l. od 9. dopoldne v Tobačni tovarni. Tobačni prah je izvrstno uporabljev kot gnojilo.

Mariberska porota

Zagonetni umor v prekmurskem gozdu. — Druga smrtna obsodba

Lansko jesen, 9. septembra, sta okrog 6. ure zvečer slišala na njivi pred vasjo Kostanovci v Prekmurju iz bližnjega gozda delavca Josip Novak in Adam Altuprer obupni klic: «O joj, Bog pomagaj!» Stekla sta takoj proti goru, odkoder je prihajal hitrih korakov obdolženec Kalman Šandor, 26letni posestniški sin z zavilanimi rokavi, okrvavljenno desno roko, in s samokresom in bajonetom v roki. Ob robu gozda pa sta delavca našla pri cesti ležati v mlaki krvi mrtvega posestniškega sina Aleksandra Novaka. Kalman Šandor je še istega večera prišel k županu in orožnikom in tamkaj trdil, da ga je umrl Novak, ki je še eno uro pred smrtjo pasel živino in pomagal sosedu otavo nakladat, napadel s samokresom in bajonetom, ter se je baje pri ruvanju sam nabodel na bajonet. Pri tem zagovoru silobrana je Kalman večinoma vztrajal do konca; le tu in tam se je grdo zapletal. Kako se je v resnici izvršilo zločinsko dejanje, se najbrž ne bo dalo nikdar dognati, ker ni bilo nobene priče, ki bi umor videla. Novakovo smrt je povzročilo brez dvoma sovraštvo, ki je obstajalo med Novakovimi in Šandorovimi radi zemlje, ker so morali Šandorjevi odstopiti Novakovim klastro zemlje. Sodna zdravnika, ki sta drugi dan umrlega Novaka raztelesila, sta dognala, da so bila prebodena pljuča in narezane glavne žile, tako da je nastopila smrt takoj vsled izkrvavljenja. Ker pa sta bila Novak in Šandor oba tudi sicer prečskana, se je vršil med njima najbrž precej dolg boj na življenje in smrt. Šandor Kalman je stal že pri pomladnem zasedanju pred mariborskimi porotniki, ki so ga spoznali krivim hudodelstva umora in je bil vsled tega obsojen v smrt na vešalih. Proti tej obsodbi pa je vložil Kalman ničnostno pritožbo na stol sedmorice v Zagrebu, ki je sodbo res razveljavil, češ, da bi moralo sodišče staviti porotnikom tudi vprašanje glede silobrana. Radi tega je stal Šandor Kalman včeraj vdrugič pred poroto, h kateri je bilo povabljenih 25 priči. Večina je izpovedala za obtoženca obtežilo. Neugoden je bil zanj tudi izrek zdravniških izvedencev. Porotniki so potrdili vprašanje o zavratnem umoru z 8 proti 4 glasovom, nakar je bil Šandor Kalman obsojen v smrt na vešalih. Na vprašanje zagovornika, ali naj vložil ničnostno pritožbo, je Kalman zamahnil z roko z besedami: «Kar pustite, naj me obesi, četudi po krivici».

Domače vesti

*** Desetletnica zmage pri Kumanovu.** Ze pred dvema mesecema je ministrski svet sklenil, da se svečano praznuje desetletnica velike zmage pri Kumanovu, s katero je bila maščevano Kosovo. Istočasno je vlada sklenila, da se gosti vojvode Putnika, ki je umrl v inozemstvu, prepeljejo v domovino. O programu proslave se vrše posvetovanja v umetniškem oddelku ministrstva prosvete, ki je izvolilo poseben odbor za pripravo slavnosti.

*** Šestdesetletnica Slomskove smrti.** Na Ponikvi pri Celju se bo prihodnjo nedeljo obhajala šestdesetletnica Slomskove smrti. Slomšek je umrl dne 24. septembra 1862. Ob 10. dopoldne bo proslava v župnijski cerkvi na Ponikvi, ob pol 3. popoldne pa zborovanje pod Slomškovim orehom, kjer bo na novo odkrita Slomškova spominska plošča.

*** Kaj je z našim konzulatom v Smirni?** Iz Aten poročajo, da naše tamkajšnje poslanstvo še vedno nima poročila o usodi našega konzulata v Smirni. V poučenih krogih trde, da se je naš konzulat nahajal v onem delu mesta, ki je vsled obstreljevanja popolnoma pogorel.

*** Veleizdajniški proces v Subotici.** Pred sodnim stolom v Subotici se je pričela glavna razprava proti odvetniku dr. Juriju Vargi in 17 njegovim tovarišem, ki so obtoženi zaradi veleizdaje. Dr. Varga in tovariši so obtoženi, da namenov, da izvrše v naši državi prevrat ter da se Bačka, Banat in Baranja zopet združijo z Madžarsko. Obtoženci so bili v zvezi z madžarskimi oblastmi in z »Ligo za južne kraje«, od katere so dobivali denarna sredstva. Posebna obtožba je naperjena proti dr. Janošu Velgyju, ki je v svojem listu »Bačka Naplo« moralo podpiral Vargino akcijo. Razprava bo trajala več dni.

*** Velike povodnji v Dalmaciji.** V raznih krajih Dalmacije so bile v zadnjem času velike povodnji, ki so uničile še ono malo letine, kar je ostalo po suši. Posebno veliko škodo je napravila povodenj v Vrgovcu in okolici, kjer znaša škoda približno 10 milijonov kron. Ljudstvu preti glad. Uprava občine je na pristojnem mestu zaprosila, da bi se osušilo Jezero in bi ljudstvo na ta način dobilo vsaj nekoliko zaslužka.

*** Moderna brezžična postaja v Beogradu.** Početkom prošlega tedna je ministrstvo pošte in brzojava podpisalo s pariskim »Generalno kompanijo brezžičnega brzojava« pogodbo, s katero se omenjena družba zaveže, da bo v teku 12 mesecev zgradila v Beogradu moderno radio - postajo. Po tridesetih letih preide ta postaja brezplačno v last naše države. Ako pa želi, jo država lahko odkupi že po enajstem letu. Postaja mora biti ponoči in podnevi v zvezi z oddaljenostjo najmanj 3000 kilometrov od Beograda. Država ima pravico, da vsak dan po eno uro uporablja radio - postajo. Novinarski brezžični brzojavi imajo 50 % popusta. V Beogradu zgradi družba postajo za sprejemanje in davanje brezžičnih brzojav. Razvon tega se instalira v Beogradu notranji promet na 1000 kilometrov oddaljenosti za državne brzojave, novinarske vesti, borzo itd. Postaja bo delovala s hitrostjo 100 besed na minuto. Ta moderna radio - postaja bo vsekakor velika pridobitev za celo Jugoslavijo.

*** Volilni imeniki za občinske volitve v Ljubljani** so pristašem na vpogled v tajništvo Demokratske stranke, Narodni dom I., med uradnimi urami od 9. do 12. in od 4. do 6. popoldne.

*** Himen.** Gospod generalni direktor državnega računovodstva dr. Dragotin Dučić se poroči jutri v saborni cerkvi v Beogradu z gospodično Zagorko, hčerjo pok. beogradskega trgovca Pere J. Jovanovića. — Gospod dr. Vladimir Oreš, odvetnik v Gorici, se je poročil z gospodično Aimo Dugulinovo iz Trsta.

*** Smrtina kosa.** V Vižmarjih pri Ljubljani je umrl učitelj Avgust Stefančič, izborni pevec in vesel družabnik. Pogreb bo danes, ob 17. uri, v Vižmarjih na šentvidski pokopališču. — V Bertokih v zasednem ozemlju je umrl Jernej Kosir, oče tamkajšnjega župnika Josipa Kosirja. — Dne 18. septembra je umrl v Mariboru v 71. letu starosti bivši ravnatelj IV. deske ljudske šole, Alojzij Sedlaček, rodom iz Metlike. — Istega dne je umrla ga. Marija Glančnik, roj. Čeligo. Blag jim spomin!

*** Zdravstveno stanje v Ljubljani.** V mestni občini ljubljanski se je v doli ob 10. do 16. septembra narodilo 23 otrok, med temi 2 mrtvorojenčka, umrlo pa je 13 moških in ravno toliko žensk, skupaj torej 26 oseb in sicer: za jetiko 5, za srčno hibo 4, za življensko slabostjo 3, za pljučnico 2, za grižo in ušesno kapjo po 1, 12 pa vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov. Na infekcijskih boleznih so obolele 3 osebe: 1 na skratlici, 1 na trebušnem legarju in 1 na griži.

*** Uniforme za nižje gozdarske osebe.** Ministrstvo gozdov in rudnikov je izdalo predpise za novo enotno uniformo za paznike državnih gozdov in logarje ter je navedlo za uniforme potrebno blago.

*** Vzorna točnost zagrebske železniške direkcije.** Odbor mariborske obrtne razstave se je bil obrnil dne 29. julija 1922 na vse železniške direkcije v naši državi s prošnjo, da mu dovoli nalepiti reklamne lepake po kolodvorih. Ravnateljstva

v Sarajevu, Beogradu in Subotici so prošnjo v kratkem času ugodno rešila. Od zagrebskega ravnateljstva pa je prišel odgovor šele včeraj dne 19. septembra, ko bi bila morala biti razstava na prvotnem načrtu že zaključena. Pa se še kdo čudi, če ima kak vlak v območju te tako vzorno poslušne direkcije parurno zamudo.

*** Lep uspeh.** Odbor mariborske obrtne razstave je dovolil, da smejo poštvalne gospe in gospodične pobirati v kmečki koči na razstavi prispevke za snujčo se otroško bolnico v Mariboru. Tekom par dni so dame nabrale lepo vsoto nad 50.000 Din.

*** Sestanek trgovcev v Mariboru.** Danes, dne 20. septembra ob 20. uri, priredi v restavraciji »Maribor« gremij trgovcev sestanek, na katerem bo poročal o carinskih in davčnih zadevah odposlanec trgovsko-obrtna zbornice, gospod dr. Ples.

*** Treba je zopet lepiti dni.** Jesenski pridelki dozorevajo in po dolgotrajnem dežju je treba zopet nekaj tednov lepega vremena. Bati se je, da bo sicer začel gniti krompir. Vinska trta je obetala dobro trgatve, sedaj se pa po nekaterih krajih že opazja, da je začelo grozdje pokati in gniti. Ker se je barometer začel zopet dvigati, je upati, da nas nebo vendarle obdari še z lepimi jesenskimi dnevi.

*** Kamnik za Jugoslovensko Matico.** V nedeljo, dne 10. t. m. vršila se je v Kamniku tombola, združena z ljudsko veselico v mestnem parku, katera je bila od vseh slojev iz Kamnika in bližnje okolice zelo številno posečena. V dokaz temu je lep finančni uspeh prireditve, ki je donesla Jugoslovenski Matici 21.000 kron čistega dobička. Naša dolžnost je, da se najiskreneje zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da je ta prireditev tako lepo uspešna. Prav posebno zahvalo pa izrekamo narodnim damam, ki se niso strašile truda ter z darovi in delom pripomogle k častnemu uspehu. Narodnemu Kamniku in njega okolici naše priznanje!

*** Resnica o orlovskem taboru v Murški Soboti.** Poročajo nam: »Slovenec« poroča v št. 198, da je prekosil orlovski tabor v Murški Soboti po svoji udeležbi (nad 15.000 ljudi) vse dosedanje tabore v Jugoslaviji. »Slov. Gospodar« z dne 7. septembra pa poroča, da se je tabora udeležilo nad 10.000 ljudi. »Murska Straža« (št. 36) piše, da je bilo prisotnega občinstva »časno število«. Trije klerikalni časniki, katerih poročila si nasprotujejo. Dalje poroča »Slovenec« o 1200 gostih iz Goriškega, ki jih je pripeljal vlak iz Hodoša. Vlak je bil sestavljen iz petih vagonov in koliko gre v pet vagonov ljudi, ve vsakdo, ki se je vozil po železnici. Po izjavi železničarjev je bilo teh gostov največ 200 in še te so komaj zgonile priiznice in »prekmurski« Orel Pipa iz Ljubljane, ki je strašil ljudi, da pridejo dne 8. septembra na Goričko Sokoli v rdečih srajcah in bodo vzeli ljudem vero. Vseh udeležencev na tem taboru ni bilo 15.000, tudi ne 10.000 — ampak 2000. V krogih je bilo 114 Orlov, Orlic in naraščaja 70 — skupaj 184 in ne, kakor poroča »Gospodar«, 1200. Nismo verjeli, da morejo prinašati ti katoški hsti tako lažne dopise, ko smo vendar videli to gorastno orlovoško polomijo, katere konec bo jako tragičen, ker bo končal pred — sodnijo. Večina Orlic-domačink je izstopilo iz društva. Javna telovadba je izpadla nad vse klavirno. Pri glavnem nastopu so morali vajje ponavljati, zato opozarja »Murska Straža« prireditelje, da posvetijo drugič vso pazljivost izbihi primerne godbe, ki bi igrala vsaj v taktu. »Slovenec« poroča: Ob 9. uri zvečer se je ljudstvo razšlo in je bil zaključek veselice. »Slov. Gospodar« piše malo drugače: »Proti večeru so se začeli gostje razhajati, toda na telovadišču je še dolgo v noč ostalo živahno vrvenje«. — Prvi nastop, morda zadnji, kajti ni še znano, kako se reši zadeva načelnice Orlic iz Murske Sobotice, ki je izstopila iz društva in pa denarna zadeva glavnega prireditelja zastopnika SLS za Prekmurje Švikiaršiča, ki se nahaja obenem v preiskavi zaradi lažnih govorov, ki jih je imel na shodih proti rokrajnskemu namestniku. Kako ta slova vleče vlado, je malo prevedi. Dobil je c' okrajnega zdravnika izpričevalo, da ni zmoežen za delo v pisarni carine in ne da bi opravljal službo, se poteguje za vokojnino, dasi po izjavi merodajnih ljudi ni zmoežen, da pravilno prepiše akt. — »Slovenec« poroča o skupni fronti vernih katoličanov in protestantov. Niso pa imeli nobenega zastopnika evangeličanov, zato so prekrstili katoliškega župnika iz Sv. Sebestjana g. Perša za protestanta! Jako značilno! Bilo pa je tudi nekaj zadovoljnih ljudi pri tem taboru. Samo en zrgled: Orlica-prodajalka slaščic, vprašana, kako je bilo na taboru, je dejala: »Ah, tako lepo: najedla sem se piškotov, kot še nikoli!«

*** Zločin ali nesreča?** Iz Maribora nam poročajo: Pred tednom je brez sledu izginil znani mariborski prodajalec klobas Matevž Zmaka, 85 let star, srednje postave, sivih las in sivo brado (Kaiserbart). Pogrešanec je nosil očala in je bil v Mariboru splošno znan. Zadnjič so ga videli dne 10. septembra v neki gostilni na Pobreški cesti, od takrat ga pogrešajo. Ker se je bati, da je postal žrtev zločina, naj vsak, kdor morda kaj ve o njem, to sporoči kriminalnemu oddelku mariborske policije.

*** Zakonska afera z vitriolom.** Kakor se poroča iz Novega Sada, je te dni so-

proga tamošnjega trgovca Bica polila svojega moža z vitriolom, vsled česar je nesrečni mož izgubil vid, obraz pa ima popolnoma skazen. Čakala sta na rešitev prošnje za ločitev takona. Zena se je hotela poravnati z možem, kar pa je ta odklonil. Zato se je žena na ta način maščevala. V zaporu, kamor so jo pripeljali, je žena izvršila samomor; obesila se je na kljuki vrat.

*** Slovenec okraden v Beogradu.** Dr. Ovetko Gregorič, tajnik Saveza industrialec v Beogradu, stanujoč v Zorini ulici št. 82, se je v soboto vrnil s svojo družino z dvomesečnega dopusta v kopalnico. Našel je sicer svoje stanovanje popolnoma v redu, toda že dan kasneje je zjutraj opazil, da je izginila skatlička z nakupom v vrednosti 50.000 Din.

*** Nezvest posredovalec.** Pri trgovcu Kocijančiču v Hrenovicah pri Postojni se je zglasil nekoč Anton Hočevar iz Postojne in se mu ponudil, da bi prodal njegovo blago v komisiji. Trgovce je ponudbo sprejel. Ko pa je imel Hočevar pred kratkim v rokah znatno množino blaga, je izročeno mu blago prodal in pobegnil s skupilom. Orožniki so ga prijeli in pripeljali v zapor.

*** Velika defraudacija v zagrebškem čerkovnem uradu.** Svojeodno smo poročali o ogromni defraudaciji v zagrebškem čerkovnem uradu, katero je izvršil uradnik Veljko Mikič. Z raznimi mahinacijami je oškodoval državo za 3.200.000 Din ter potem pobegnil v Avstrijo. Nastanil se je v Celovcu, kjer si je kupil krasno vilo. Končno ga je izsledila policija. Avstrijske oblasti so prodale vilo in dvignile tudi denar, katerega je bil Mikič v banki naložil. Rešena je skoraj vsa defraudirana vsota. Predvčerajšnjem so pripeljali Mikiča z Dunaja v zagrebški sodni zapor.

*** Velik vlom v trgovino g. Josipa Lahova v Osluševcih** je bil izvršen ponoči od 14. na 15. septembra po neznanih zlikovcih. Odnegli so manufakture v vrednosti 250.000 kron. Pobrali so vse z izjemo 5 kosov prostega barhenta. Med ukradenimi stvarmi se nahaja razne vrste štof, cajg, več vrst barhenta, plati, narame volnene rute in rute za na glavo. Zelo značilno je, da so od speccerije odnesli le eno boljše salamo, katera jim je gotovo dobro teknila. O storilcih ni nobenega sledu. Vazšani sodijo, da tuji še niso mogli zvedeti za navodlo zalogo.

*** Tatvine.** V graščini barona Apfelterna pri Viru so se oglasile te dni neznani rokovanjci ter odnesli raznega blaga v vrednosti 6000 kron; kočijaža Štajerja so okradli za 3400, blapca Radneliča pa za 300 kron. — Pri Cirmanu v St. Vidu je bilo vajencu Brodniku ukradeno kolo, vredno 4500 kron, v Zidanem mostu pa sodnemu oficijalu Podgorniku denarnica z vsebino 1200 kron. — V trgovini Ivana Deleja v Gorenjah so doslej neznani tatovi pokradli za 10.000 kron raznega blaga.

*** Nasilen tat.** Neznani moški je dne 16. septembra princel nekemu trgovcu večjo množino usnja in mu ga ponudil v nakup. Ker je trgovec upravičeno sumil, da je usnje ukradeno, zato je opozoril orožnike. Orožnik Malgaj je neznanca, ki se ni mogel legitimirati, aretirat, neznanec pa je mahoma potegnil iz žepa revolver in ustrelil. Zadel je orožnika, potem pa se odpeljal s kolesom. Zasedovanje je ostalo doslej brezuspešno. Težko ranjenega orožnika so prepeljali v ljubljansko bolnico.

JESEN.

Včeraj je bil lep dan, ponoči pa je viharilo in lilo. Pa se je raztožilo srce in zalajkalo: jesen, jesen! Iz meglene sentimentalnosti se je porodila notica, iz nje pa smo zvedeli kolosalne novice. Jesen nastopi po pravici šele 21. septembra, a mrha krmeljiva nas sekira že od četrta, 31. avgusta. Listje žolti in odpada, lastavice so nas že ostavile in druge ptice igratajo. Zebe jih pač, kakor martinčke in razne kuščarice, ki se hodijo gret kakor malokrvni penzionisti ali bledikaste device preko 50 let na čimdalje bolj nemilostno sonce.

Vsa ta dejstva so sicer stara, a vsako jesen zopet nova. Zato so nas vsakekrat zanimala. Toda dopisnik nam je naznanil naravnost biološko revolucijo pišoč: »Hrošči so se že skoraj vsi zabubili.« Gromska strela, ta pojav je v letošnji jeseni popolnoma nov! Svet se menda postavlja na glavo in kar nič se ne bom čudil, če bom čital: Ljudje so se deloma zalezli v svoje brloge in se udali zimskega spanju, deloma pa začnajo dobivati gosto zimsko dlako. Jaz bi bil tega pojava vsekakor vesel: prihranil bi si ali stroškov za zimsko kurjavo ali pa za novo zimsko suknjo. Oboje mi povzroča dosti skrbi.

»Jutrov« jesenski pesnik pa je na svojih dolgih izprehodih z doma do uredništva našel tudi čisto nov podlesk »s temnomodrimi zvončki«. Mogoče je, da rastejo kje na svetu, morda v Pirenejah ali na Kapski planoti tudi taki podleski. Pri nas so rasli doslej le podleski svetle ližaste boje, nekateri skoraj beli ali lila rožnati. O kakih modrin, svetli ali celo temni, pa doslej na naših podleskih še nisem ničesar opazil. Prav tako še nisem našel podleskov, ki bi tvorili zvončke, t. j. navzdol bingljajoče cvete. Poznam le podleske s kviško stoječim kelhom ali čašo.

Sl. uredništvo zato prosim, naj pozove svojega jesenskega poročevalca, naj svoja vsekakor epohalna razkritja natančneje opiše na kakem mednarodnem kongresu naravoslovcev. Ne skrivajte talenta pod mernikom!

Gospodarsivo

Dr. A. R.:

USPEHI IN POMEN MARIBORSKE RAZSTAVE.

Maribor, 15. septembra.

Slovenske vinorejce je postavil prevrat v popolnoma novo situacijo. Iz Italije se je v velikih množinah uvažalo prvilčno, z nižjimi režijami pridelano vino, s katerim naši vinogradniki v cenah niso mogli konkurirati, izvoz sedanjim odjemalcem po alpskih deželah pa je postal polagoma radi transportnih težkoč, nizke avstrijske valute in uvozne carine nemogoč. Kupčija s Češko bo mogoča menda šele sedaj, ko bo podpisana ravnokar sklenjena pogodba med Beogradom in Prago. Pridelamo pa, zlasti v mariborski oblasti toliko vina, da ga sami nikakor ne moremo porabiti in nam ob količinski dobri letini grozi občutna kriza. Zlasti manjši posestniki pri padanju cen ne bodo mogli zmagovati visokih režijskih stroškov, in vinogradništvo se bo borilo za svoj obstoj.

Ti temni oblaki nad našimi vinogradi so povzročili že lansko vinsko razstavo na ljubljanskem velesejmu, ki pa je bila še precej skromna. Pa že na tem velesejmu so slavila zmago in priznanje strokovnjakov in vseh prijateljev prvovrstne kapljice štajerske vina, ki so bila tudi v večini.

Letos je agilni vinarski in sadjarski odsek slov. kmetijske družbe v Mariboru pod vodstvom ravnatelja g. Puklavca uporabil ugodno priložnost »Pokrajinske obrtne razstave« ter organiziral vinsko razstavo vinogradnikov cele mariborske oblasti. Zastopanih je 7 vinarskih okolišev: Ormož — Ljutomer — Gornja Radgona, Slov. gorice, Haloze, Ptuj — Maribor, Pohorje, Šmarje — Bizeljsko in Celje.

Razstavili so sami znani vinogradniki, kojih sloves sega že davno čez meje ožje domovine, pridružil pa se je tudi že precej kmetov. Žal, da kažejo ti še premalo uvidevnosti za svoj težak položaj in premalo razumevanja za reklamo. Vinska poskušnja na razstavi je vedno živahna in tudi vredna častnega obiska, ki ga je deležna. Saj je razstavljenih nad 200 vzorcev iz najrazličnejših gor in vrst. Doslej so iztočili že nad 5000 vzorcev. Vina so razdeljena v pet vrst: navadna namizna, boljša namizna, tri vrste lažjih butelskih, štiri vrste težjih butelskih in specialite, ki sta jih prinesla letnika 1920 in 1921, kakršnih že dolgo nismo imeli.

Razstavo je obiskalo že precej kupcev, tudi ljubljanskih in hrvatskih krčmarjev, ki si pridno bilježijo naslove pridelovalcev. Splošna sodbja obiskovalcev je potrdila dosedanja sloves spodnještajerskega vina: je najboljšje v Jugoslaviji, lahko bi ga primerjali med ostalimi vini v naši državi, renskemu v Evropi. Ne hvalijo ga namreč toliko radi njegove moči, ampak zaradi njegovega imenitnega vonja (cvetlice, bouquet), ki ga imajo samo naša vina in pa prijetne svetlo zelenkasto rumenkaste barve, ki je usposoblja za buteljke. V tem ga ne dosega ne hrvatska, slovanska, dalmatinska, banatska ali srbska vina. To so tudi že strokovnjaki iz Srbije priznali. Vsled tega je tudi Srbsko poljeprivredno društvo v Beogradu povabilo naš vinorejski odsek, da razstavi ta vina na njihovem bodočem vinskem sejmu, ki se vrši na zimo ali spomladi.

Razstava, ki bo trajala vsled podaljšanja obrtne razstave še do 24. septembra, je torej vredna, da si jo ogleda vsak srokovnjak in gostilničar, pa tudi drugi, ki ga zanima naše prirodno bogastvo.

V vinskem paviljonu je vedno polno slovenske razposajenosti, vendar je to najresnejši krotilec obširne razstave. Če se vinogradniki ne bodo zavedli svojega resnega položaja in dvignili kletarstvo, jim bo težko pomagati. Za sortirana kvaliteta vina, ki so zmoežna vsake konkurence na svetovnem trgu, bo vedno dovolj odjemalcev. To je s srednjim namiznim vinom, ki dobi ob količinski deževni jeseni neprijeten kisli okus. Agilni mošje v vinarskem in sadjarskem oddelku, kjer je poleg predsednika intenzivno deloval tudi vinarski instruktor g. Zavodnik, bodo morali dobiti dovolj moralne zaslombe in materijalne podpore, da v najbogatejšem in najbogatijem vinarskem okolišu mariborske oblasti dvignejo tudi pri naših kmetih kulturo vinoreje in pa, da končno organizirajo eksportno vinsko trgovino. Te nam je treba predvsem. Zato potrebujemo v Mariboru umnih kletarjev, kletarskega društva, in v vseh okoliških zadrug, ki bi vodile to eminentno važno narodno gospodarsko delo. Razstava je prirejena v središču kmečkih vinogradov in vendar je ravno tu kmečko vinogradništvo precej zaostalo. Jasen dokaz, da so kmečki voditelji pač znali ljudstvo politično stana-tizirati, za resnične njegove koristi, gospodarsko, pa zanje nič ne storijo.

— Izplačilo kuponov investicijskega posojila. Na podlagi rešenja finančnega ministrstva D br. 20.071 je izročena Na-

rodni banki SHS potrebna vsota za izplačilo kuponov br. 2 sedemodstotnega investicijskega posojila od 1921, kateremu je rok izplačila od 15. sept. Izplačevalo se bo pri državnih blagajnah in to: pri generalni direkciji državnih dolgov, pri oblastni finančni direkciji v Novem Sadu, pri okružnih in sreskih finančnih upravicah, pri blagajnah finančnih delegacij in davčnih uradih, pri poštini hranilnici v Sarajevu in čekovnih uradih v Zagrebu in Ljubljani kakor tudi pri področnih poštah, pri občinskih sodiščih v Srbiji in Črni gori ter pri vseh denarnih zavodih, ki so vršili vpis sedemodstotnega posojila.

— Znamenje časa. Te dni je bilo v nekem slovenskem dnevniku brati insertate: »Velebanka išče vloge, obrestuje jih po 7 odst. Cenjene ponudbe pod »Velebanka« itd. Sicer je denar postal redek in drag, vendar pa takšnih insertatov v gospodarskem svetu doslej nismo bili vajeni. Na ta način so doslej iskala denar le manj solidna podjetja, in sicer tankrat, ko jim je že vseeno. Tako je na primer »Glavna posojilnica« pred polomom vabila vloge z višjimi obrestmi in tudi po vojni je neki manjši ljubljanski zavod, Elgar slabo gospodarstvo je bilo notorično, v zadnjih mesecih pred likvidacijo starega režima ponujal visoke obresti. Če sega sedaj celo neka »velebanka« po takem obisknem »redstvu«, je to pač znak, da se nahaja »velebanka« v težavah in desorganizaciji, ker so se morda večje transakcije ponesrečile in je zavod imobiliziran. V ostalem ostane ta insertat po našem mnenju brez učinka.

Borza

Zagreb. Kljub novemu padcu naše valute v Curihi, se zagrebska borza ne da popolnoma nič vplivati od fiktivnega curiškega tečaja in so inozemske valute in devize v Zagrebu zopet padle. Curih je iskal po 1287 in ponujal po 1296, tako da znaša srednji tečaj 1291,50, to je globoko pod pariteto, ki bi znašala 1430. Po zagrebski borzi bi moral Zagreb notirati v Curihi 1.935 (7.74). Današnji zagrebski kurzi so: Dunaj 0.0945 — 0.095, Berlin 4.75 — 4.85, Budimpešta 2.85 — 2.925, Bukarešt 42 — 44, Milan 285 — 290, London 305 — 307, Newyork 68.50 — 69.50, Pariz 512.50 — 517.50, Praga 212 — 225, Švica 1287 — 1296, valute: dolar 65 — 69, avstr. krone 0.095 — 0.105, lev 48, češke krone 218 — 220, franki 498 — 502, marke 4.85, leji 40, lire 282 — 285, poljske marke 1.05. Pričakovati je še nadaljnega padca tujih valut in deviz.

Trg. obrtna banka 60 — 62.
Brodsko banka 68 — 69.
Hrvatska eskomptna banka 159 — 160
Jadranska banka 400 — 425.
Jugoslovanska banka 105 — 106.
Ljubljanska kreditna banka 220.
Slavenska banka 111 — 112.
Praštediona 1095 — 1097.50.
Rečka pučka banka 125.
Slovenska eskomptna banka 176.25
Srpska banka 152.50.
Eksplatacijska drva 125.
Narodna šumska industrija 100.
Našička ind. drva 130.
Gutman 310 — 320.
Slavonija 114 — 116.
Union 625.
Ljubljanske strojne tovarne 195.
Trboveljske premog. družba 325.

Dunajska borza ni poslovala.
Praga, devize: Berlin 2.10 — 2.30, Curih 581 — 584, Milan 120.75 — 131.25, Pariz 234.50 — 236, London 136.25 — 137.75, Newyork 31.05 — 31.45, Beograd 40.25 — 40.75, Sofija 18.18 — 19.20, Dunaj 0.0381 — 0.0481, Varšava 0.36 — 0.46, Budimpešta 1.225 — 1.325, valute: marke 2.35 — 2.55, švic. franki 579 — 582, lire 128.70 — 130.75, franc. franki 233.50 — 235, funti 135.25 — 136.75, dolar 31.05 — 31.45, dinar 40.25 — 40.75, lev 18.80 — 19.20, avstrijske krone 0.0475 — 0.0525, poljske marke 0.36 — 0.46.

Curih, devize: Berlin 0.375, Newyork 5.37, London 23.71, Pariz 40.70, Milan 22.50, Praga 17.40, Budimpešta 0.21, Zagreb 1.75, Sofija 3.20, Varšava 0.975, Dunaj 0.0075, Zigosane 0.1074.
Berlin, devize: Milan 6207.20 — 6222.80, London 6306.85 — 6323.15, Newyork 1473.15 — 1476.85, Pariz 11235.90 — 11261.16, Švica 27.663.35 — 27.734.65, Dunaj 1.805 — 1.845, Praga 4654.15 — 4663.85, Sofija 848.90 — 851.10.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutras«.
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Odgovor na »Poslano«.

V zahvalo za »Poslano« v »Jutru« št. 221 daruje Fran Brenač, katehet, 200 K za zgradbo doma slepih in še brusi meč za krvavo pojedino znane »mirne stran-ke«. Eja, eja alala!

Vremensko poročilo

Ljubljana, 19. septembra 1922.

Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	h	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	771.5	9.3	sev. vzh.	oblačno	59.6
Ljubljana	14.	770.6	15.4	sev.	več jasno	—
Ljubljana	21.	772.7	10.7	sev.	jasno	—
Zagreb	7.	761.9	14.0	jug. vzh.	oblačno	67.0
Beograd	7.	762.3	10.	brezvevra	—	2.0
Dunaj	7.	771.5	9.0	sev. zap.	več obl.	1.0
Praga	7.	766.0	8.0	brezvevra	del. jasno	1.0
Inmost.	7.	772.0	6.0	—	—	2.0

V Ljubljani barometer nižji, temperatura nizka. Sonce vzhaja ob 5.43, zahaja ob 18.04

Ljubezen na počitnicah

Roman.

«Bodite pogumnejša, gospa,» je začel iznova igravec, «in ne brigajte se za mnenje ljudi! Vrag vzemi vse skupaj! Jaz se že davno ne menim za take stvari in cenim samo tako ženske, ki imajo dovolj poguma, da žive po svoje. Sploh pa svet tu na počitnicah ni tako strog. Ljudje imajo tudi zakonske počitnice. Ali ni tako? ...»

Snežal se je in vsrkaval vase hladni, nekoliko vlažni zrak.

«Pri nas za kulisami je popolnoma drugačen svet, drugačna morala. Rečem vam, gospa: ženske znajo bolje ljubiti in so odkritostnejše.»

«Igralke?»

«Da — da! Iz izkušnje govorim. Najraje se zaljubim v igralko. V privatnem življenju so namreč proste vsake poze. In veste zakaj? Ker igrajo na odru dovolj in se hočejo doma odpočiti ... Druge dame, take kot ste vi, milostiva, pa igrajo vedno, posebno pa z nami.»

«Torej jaz tudi?»

«Ne, vi ne, — saj ne živite skupaj; ako pa bi se začel med nama roman, bi takoj začeli tudi vi gospa.»

«Kako? Kaj pravite?»

«O! O! ... Samo možnost sem omenil, pa ste že na vzvišenem stališču.

«Da, da, samo igralka mi ostavlja prijeten spomin; to so dobro, mile, priproste in naravne ženske.»

«In ž njimi ste se tako pogostokrat pripravili in zopet zbegali?» je vprašala Tuska, ter se čutila nerazumljivo užaljeno.

«O ... kako pogostokrat! One imajo temperament, nekaj elementarnega je v njih, kadar ljubijo nas, igralce. Strašno se pripravimo, a se tudi strašno ljubimo.»

«In tudi pretepete se?» se je rogala Tuska.

«Ne. One so tople mene,» je odgovoril priprosto. «Jaz nikdar ne udarim nobene, to pa zato, ker sem izredno močan. Ako bi jo v jezi udaril, bi jo lahko ubil. Kadar me kaka ženska tepe, se rešim na ta način, da jo začnem strastno poljubljati.»

Vtaknil je roke v hlačna žepa in gledaje v daljavo, je govoril kakor sam sebi:

«Ze od svojih otroških let sem strastno erotičen ... Vedno sem v koga zaljubljen. Bavim se tudi s špiritizmom. In duhovi so mi rekli: sreča je samo v ljubezni. Jaz ljubim in dopuščam, da me drugi ljubijo. A ne ljubim samo žensk, marveč vse ... Življenjsko, svet, gledišče, občinstvo, sebe, svoje slabosti in napake, svoje in človeške neumnosti, človeško zlobo in dobroto, možnost ljubezni in to, da sem brez predsodkov ... Vse ljubim,

in tako dobro mi je pri tem. Pa tudi ljudem, ki me ljubijo, je dobro: veselejši in zadovoljnejši postanejo ...»

Umolknil je in pristavil čez nekaj časa: «Vsaj rekli so mi tako. Veselejši in zadovoljnejši.»

Tuska ni mogla ugovarjati. Res, v bližini tega človeka je bilo veseleje in boljše. Zdelo se je, da kar žari iz njega in prehaja na druge njegovo filozofsko naziranje o življenju ter njegov način zajemati s polnimi rokami to, kar prinaša zadovoljnost in veselje.

«Bil sem dve leti na juridični fakulteti,» je pripovedoval Poržički dalje, «a sem zagnal vse v kot. Strašno sem vesel, da sem storil tako ... Vi se pa čudite temu, kajne, gospa?»

«Nekoliko.»

«Čemu neki? ... Namesto, da bi postal advokat, sem šel h gledališču. Tako sem si ohranil svobodo, ki jo ljubim nad vse. Cigan sem, kaj ne?»

«Ali se niste nikdar kesali, da niste postali advokat?»

«Saj imam svojo unetnost, ki jo ljubim.»

«Že verujem, toda ...»

«Mislite pač na moje društveno stališče? Moja družba mi zadošča popolnoma. Delamo, zabavamo se in živimo!»

«Življenje vagabundov.»

Razmišljal je nekaj časa o njenih besedah, ki niso bile brez trpkosti, po-

tem je dejal v lahkem tonu:

«A drugi nas zavidajo zanj, četudi nam ne kažejo tega.»

Tuska se je čutila užaljeno in je rekla kratko: «Lahko noč.»

«O, o, ali ste že zopet hudi?» je vzkliznil Poržički smeje. «Ali zakaj? Kakšni ste! Noli me tangere ... Preklicujem vse, kraljica krasote, kras človečanstva, samo ostani!»

«Oprostite, gospod ...»

«Ničesar ne oprostim. Luna je tako divotna ... Človeku se z vso silo hoče govoriti, vi pa odhajate.»

«Moram.»

Skremžil je obraz kakor majhen otrok in je dejal jokavo:

«S kom pa naj govorim?»

Tuska je čutila, da se ni možno jeziti nanj.

«Pojdite vendar spat!» je rekla pomirjena.

«Jaz? Neumnost! Za spanje je zima, ne pa poletje, in povrh še mesečna noč v Zakopanem. Pet let že prihajam v Zakopane, in še vedno sem dobil družbo za mesečne noči. Saj veste — kakor v Beneškem trgovcu: «Taka noč je za — ljubezen»

Tuska je poizkušala smejeti se.

«Ako mislite, da bi ja z to leto ...»

Toda prekinil jo je s pomenljivo kretnjo:

«Ne, ne! Vi niste za ljubimkanje!»

«Upam, da ne!»

«O, kar nič si ne domišljajte na to.

Zenska brez koketerije je kakor cvetica brez vonja.»

«Ampak res postaja hladno. — Zbogom!»

«Skozignil je z rameni.

«Gospa, vi ne čutite lepote take noči. Skoda, — ali za to treba, da je človek zaljubljen.»

In po kratkem premoru je dejal ne-pričakovano:

«Zaljubite se, gospa!»

To je bilo preveč. Tuska je stopila v vežo. «Pozabljate, gospod, da imam moža.»

«Pa se zaljubite v svojega moža ... ali, kar je lepše, zaljubite se vame!»

Rekel je to poredno, veselo, in ta beseda je donela v srebrni mesečini, kakor glas srebrne strune na nevidni harfi.

Tusko je davilo nekaj v grlu, ali instinktivno je čutila, da mu mora parirati enako žaljivo, veselo, in ta beseda je donela v srebrni mesečini, kakor glas srebrne strune na nevidni harfi.

«Pravkar ste vendar dejali, da nisem za ljubimkanje,» je odgovorila z nekoliko drhtečim glasom.

«Za ljubimkanje ne, ali kdo vé, če ne za ljubezen.»

Njegove oči so potemnele in so gledale tako čudno.

«Sedaj grem,» je rekla Tuska in stopila globlje v vežo.

(Dalje prihodnjik.)

Zahvala. Za vse dokaze iskrenega sočutja povodom smrti moje dobre, ljubljene matere **Marije Klepec** roj. **Mišič** izrekam v svojem in v imenu svojega očeta ter ostalih sorodnikov najsrčnejšo zahvalo. Posebej se zahvaljujem vsem, ki so spremili drago pokojnico na njeni zadnji poti, ter za vsa tako mnogoštevilna, pismeno izražena sožalja, da mi je nemogoče vsakemu posebej se zahvaliti. **Dr. Josip Klepec.** V Ljubljani, dne 16. septembra 1922.

Zahvala.

Ob priliki težke izgube našega preljubljenega gospoda

Jožefa Schauta

izrekamo najsrčnejšo zahvalo gosp. grofu Herbertu Auerspergu, ki nam je tako v bolezni kakor ob smrti na najsočutnejši način lajšal težko bol. Nadalje se zahvaljujemo za cvetne darove, izraženo sožalje in za spremstvo k večnemu počitku, najsrčnejše. Uradništvu in uslužbencem uprave Herbert Auerspergovega veleposestva Turjak, zastopstvu šumske direkcije, zastopstvu jugosl. šumarskega združenja, prečastiti duhovščini, posebno domačemu župniku gosp. Erjavcu, zastopstvom oficirskega zbora V. žand. brig., Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo, lesne trgovine in industrije, zavarovalne družbe Jugoslavija, šolskemu vodstvu v Želimljah, požarni brambni na Igu in vsem župljanom, ki so v tako mnogobrojnem številu počastili pokojnika.

Želimlje, dne 20. septembra 1922.

3252

Zalujoče rodbine.**Naprodaj stavbena parcela**

približno 4000 m², primerna za postavitev stanovanjskih hiš, tovarne, vile z gospodarskimi poslopi itd., v lepem, zdravem delu mesta Ljubljane. Pojasnila daje Anončna in reklamna družba ALOMA COMPANY, Ljubljana, Kongresni trg 3. 3:40

Mesarski pomočnik in prekajevalec

22 let star, močan, dobro izurjen, išče mesta kot pomočnik

3208

Karl Fekonja,

pošta Križevci pri Ljutomeru.

Steyr Automali 4 cilindrski 23 HP
veliki 6 cilindrski 40 HP**MICHELIN „CABLE“**auto pneumatika v vseh
velikostih došla in je v zalogi
pri zastopstvu**JUGO-AUTO d. z o. z.**
LJUBLJANA, Poljanska cesta 3.

3204

Francka Gnidovec

roj. Grošelj

Ante Gnidovec

računski oficijal del. min. financ

poročena

Poljane nad Skofjo Loko

18. septembra 1922

3255

Prodaja se
4 do 8 sodovmočnih, hrastovih, vsak okoli 600
litrov, po 3 K liter.**Gradišče štev. 14**

I. nadstropje, vrata 2.

3251

Pozor! Pozor!**Krasno, črno**

3250

salonsko pohištvoza kompletan salon se
poceni prodaja.Pismena vprašanja pod «Salonska oprava»,
Maribor, podružnica „Jutra“.Prodaja se popolna, velika, lepa
domača lekarna
z zdravili

3238

za okrožne zdravnike.
Vila dr. Gregorič, Rog ška Slatina.**Praktikanta ali
praktikančinjo**

324

zmožnega slovenskega in nemškega
jezika v govoru in pisavi sprejme to-
varniško podjetje v bližini Ljubl-
ljane. Naslov se izve v upravi „Jutra“.**Prodaja se hiša**z lepim vrtom tik okrajne ceste v
Trbovljah, Loke št. 269, primerna za
vsako obrt. Cena 125.000 Din. Več
se poizve pri **Ivanu Orešniku**,
zaloga pive „Union“, Trbovlje.

3188

V sakovrsne
obleke ke-
nično č sti
in barva v
vseh nian-
sahtovarna
Jos. Reich, Ljubljana

Sprejemališče:

Selenburgova ulica št. 4.

Podružnice:

Maribor, Zagreb, Kočevje,

Novo mesto.

86

Pletene jopice

rokav ce, nogavice

po najnižjih cenah

pri

A. Šinković nasl.**K. SOSS**

43/II

Ljubljana, Mestni trg 19.

Mali oglasi

stanje do 20 besedi Din. 3.—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, doplačevanje, na-
premišnje do 20 besedi 6 Din., vsakih nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plača se sprej. (Lahko tudi v
znankah.) Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanje priloženo znanka za odgovor.

Službe**Ženska** 3242za vsa domača dela in pomoč
v računstvu, izšolana, razum-
na dobi dobro mesto. Hrana
in stanovanje prosto, dobra
plača. Sv. Petra cesta 78.**Poštna pomočnica**se takoj sprejme pri pošttem
uradu v Jareni in v Slovenskih
gorah. Hrana in stanovanje
v hiši. Plača po dogovoru.**Kontoristinja** 3205z večletno prakso želi pre-
meniti mesto. Cenjene po-
nudbe pod «Točnost št. 16»
na upravo «Jutra».**Elektrotehnik,**verziran zlasti v akumulat-
orski stroki in komercijelno
izvežban, se išče za večje
podjetje v Sloveniji. Natančne
ponudbe z navedbo zahtev na
upravo «Jutra» pod «Elektro-
tehnik». 3247**Prodaja****Lovski pes,** 3243star štiri leta, izvrsten jaz-
bečar, srednje velikosti se
proda. Cena po dogovoru.
Naslov Franc Drol, Vošče,
p. Radovljica, Gorenjsko.**Neprepitljive****Prodaja se parcela**v sredini trga pri rudniku,
za vsaki obrt pripravna, zelo
ugodna prilika. Naslov pod
«Takoj», poštneležeče Raj
henburg. 3244**Lepo posestvo**na Kranjskem v velikem in-
dustrijskem kraju poleg glavne
ceste pri promogokopu, se
proda. Posedstvo je deset ora-
lov. Hiša in vse gospodarsko
poslopje je novo priprav-
ljeno za obrt. Voda poleg
hiše. Proda se zaradi družin-
skih razmer. Naslov pove upr.
«Jutra». 3198**Kupim****Gramofon,** 3241boljše vrste, s koncerni
ploščami, kupi Kino Meteor,
Novo mesto.**Razno****Fosofija 3000 Din**prosi državni namestnik pro-
svetne stroke z dohodki VI.
din. razr. proti mesečnemu od-
plačilu po 300 Din in 5 do
6 % obrestim. Denar rabi za
nabavo potrebnih knjig in
drugih šolskih potrebščin ter
obleke svojim petim srednjo
in strokovne šole posejajočim
otrokami. Naslov na upravo
«Jutra» pod «Pomoč». 3248**Trgovec,**samski, gre takoj kot skladiš-
ničnik ali kot prva moč ali
pa z manjšim kapitalom kot
kompanjon. Lokal takoj na
razpolago. Cenjene ponudbe
na upravo «Jutra» pod «Kom-
panjon». 3244**RAZGLAS.****Krovski mojster Franc Fujan, Ljubljana, Ilouca štev. 48**
ob Dolenjski cestiizvršuje vsakovrstna nova krovška dela, kakor: s koranitom, eternitom, škalcu,
opeko, lepenko, lesnim cementom itd. Istotako prejema popravila raznih
starih streh. Na zahtevo tudi zalaga z zgoraj navedenim blagom. — Delo
preizkušeno, solidno ter po najnižjih dnevni cenah. 3237**POZOR!** 3212 **POZOR!****Pilarna v obratu**

edina v Ljubljani, ter poleg stoječa

enonadstropna hišaz dvema trgovskima loka-
loma, pripravna za vsako obrt v
mestu se iz družinskih razmer**takoj prodaja.**

Vprašati je od 11 do 12. In od 4 do 5. ure Martinova cesta 8.

Štiri do pet**pečarskih pomočnikov**v postavljanju peči, štedilnikov in oblaganju s porcelanastimi ploščami se
sprejme. Plača po sposobnosti in pogodbi. 3217**Ferd. Bokun, Mitrovica, Srem**